

Universitätsbibliothek Wuppertal

Lukianu Hapanta

Zwinger, Jakob

Basileæ, [1619]

Veneris et Cupidinis

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1415](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1415)

Ἐπιλυμνὸς per probrum hic Bacchus vocatur. ἢ Inuentum ipsius.] Calumniatur Iuno vini inuentorem Bacchum Cui Iupiter vinum mala non designare respondet, sed nimius est potus. c Zelotypia affici videris.] Iunonem muliebri illo dolore ex Iouis incontinentia suscepto excruciatam, ac detrahentem rebus Bacchi egregie gestis sic obiurgat.

IOANNIS SAMBVCI,
ANNOTATIONES.

Iuno cūm Semeles gnatum contemnat Iacchum,

Inuenisse illum noxia quæque putat.

At pater hunc laudat contrâ: sic resque nocere

Nil per se ducit: solus abusus obest.

EQUIDEM erubescere.] Exprobrationis τῆ ὀνειδισμῶς propositio. Mitra quidem.] ἐκθεσις ἡστ' ἐκφρασις τῆ ἀποσάπτου, Bacchi ab habitu, moribus ἔσ' ἀκρίβους, ψεκτικῶ. Atverd hic mitratus.] ἀντιστοιχώσῃ, compensatio: ἐπικαιρικῶ, ab enumeratione rerum præclare ἔσ' fortiter gestarum, à repugnantiibus. Quòd si verò.] Respondet ad alias insentatas calumnias. Si verò lusibus.] Alia pars. Et maximè.] Conclusio. Tu mihi videris.] Obiectio. Vinum non est à te laudandum, quia reddat homines ebrios. Itaque & Icarium illum.] Ab exemplo ἔσ' effectus. Nihil hoc dicis] λόγος. Non enim.] αἴτιον, ὅτι ὁ οἶνος ἀνώτερον ἢ μέγας ἐστὶ. Cæterum si quis.] ἀντίθεσις vera cause. Ille quidem.] Villitates vini, ἔσ' commendatio. Qualia verò Icarium.] Respondet ad exemplum. Sed tu adhuc zelotypia.] ἀντιλοιδόσια συμπεραίνε.

ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ VENERIS ET
ἡ Ἐρωῶς. Cupidinis

Erasino Roterodamo interprete.

VENVVS.

Τὶ δὴ ποτε, ὦ Ἔρως, τὸς
ῶν ἄλλους θεὸς καταγινί-
σκω ἅπαντας, τὸν Δία, τὸν

Quid tandem in causa
est, a Cupido, ut quum
reliquos^b deos omnes ador

Ἰσοσαδῶ, ἢ Ἀπόλλω, τὴν Η-
 ραν, καὶ τὴν μητέρα, μόνης
 δὲ ἀπέχμ τῆς Ἀθλῶας, καὶ ἐπὶ
 ἰκέυης ἄπνυθ μὲν βίη δῶς,
 κρηὶ δὲ δῖσῶν ἢ φαρίτρα, σὺ
 δὲ ἄτοξθ ἔ, καὶ ἄσοξθ.
 Ερ. Διόςθ, ὦ Μήτηρ, ἀντὶ
 φοβερὰ γὰρ εἶσι, καὶ χαροπὴ,
 καὶ δεινῶς ἀνδραῖ. ὅποταμ
 οὐὲ ἰντινάμψθ τὸ τῶξδρ ἴω
 ἐπὶ ἀντὶ, ἰπισάθ τὸν λό-
 φον, ἐκπνίπαιμ καὶ ἰαίτρο-
 μθ γίνομαι, καὶ ἀφρῆ μὲ
 τὰ τοξῶματα ἐκ τῶν χα-
 ρῶν. Ἀφροῖ Ἀρης γῆρ φος
 διεράτηρθ ἴω; καὶ ὄμως ἀ-
 φάπλισας αὐτὸν, καὶ νηρί-
 κηκας. Ερ. ἀπὶ ἰκέυθ ἰκέυθ
 πεσιτά μὲ, ἢ προσπαλεῖται,
 ἢ Ἀθλῶα διφορεῖται ἀέ. καὶ
 πόθ ἰδὲ μὲ ἀπὸς παρῆπλω,
 πλησίον ἔχον τὴν λαμπά-
 δα. ἢ δὲ, ἢ μοι πρόσα, φησί,
 ἐκ τὸν φαρίτρα, ὦ διορατίω
 σε διαπέρασσ, ἢ τοῦ ποδὸς
 λαδομῆν, καὶ ἐς τὸν τέρτα-
 ρον

tus expugnaris, Iouem ipsiſum,
 Neptunum, Apollinem, Iu-
 nonem, me denique matrem,
 ab vna Minerva temperes,
 vtiq; aduersus hanc nec vl-
 lum habeat incendium tua
 fax, & iaculis vacua sit pha-
 retra, tum & ipse arcu ca-
 reas, neque iaculari noris?
 CVP. Equidem hanc me-
 tuo, mater: est enim formi-
 dabilis, triculentoq; aspe-
 ctu, ac ferocitate quoddam
 supra modum virili: prom-
 de si quando tenso arcepe-
 iam illam, galeæ cristā qua-
 tiens expauiscit me, moxq;
 formidine tremere occipio,
 sic vt arma mihi è manibus
 excidat. VEN. Atqui Mars
 annon erat hac formidabi-
 lior? & hunc tamen supe-
 ratum exarmasti. CVP. I-
 mo ille cupidè me recipit,
 atque vltro etiam inuitat:
 verum Minerva semper ad-
 uertis supercilijſ obseruat.
 quin aliquando temerè ad il-

lam aduolauis, facem propius admouens. At illa: Siquidem
 ad me accesseris, inquit, per parentē Iouē, quouis modo te cō-
 fecero, aut lancea te transigā, aut pedibus arceptum in^o tar-

φερν ἰμβαλῶ, ἢ αὐτὴ σπα-
 σπαθῶ μὲν σφφθερῶ, ποικῶ
 τοιαῦτα ἠπέλησε, καὶ ὄρα δὲ
 δειμὺν, καὶ ἐπὶ τῷ σῆματι ἔχε
 πρόσωπόν τι φοβερὸν, ἐχίδη-
 νος κατακόμορον, ὅπερ ἐγὼ
 μάστιγα δειδία. μορμολύλλε-
 ται γάρ μου, καὶ φεύγω, ὅταν
 ἴδω αὐτό. Αφροδίτη δὲ πλὴν
 γὰρ Αὐλωῶν δειδίας, ὡς φησὶ,
 καὶ πλὴν Γοργόνα, καὶ ταῦτα,
 μὴ φοβήθῃς τὸν ἑρμῆν
 τῷ Διός. αἱ δὲ Μῶσα, σφί τι
 σοι ἄρωτοι, καὶ ἕξα βιλῶν
 εἶσι, ἢ ἑκῆναυ λόφους ἐπι-
 σείσει, καὶ Γοργόνας προ-
 φάνδοσιν; Ερω. αἰδέομαι αὐ-
 τὰς, ὃ μῆτερ' ἑμῖναι γὰρ
 εἶσι, καὶ αἱ τι φροντίσει καὶ
 περιώδῳ ἔχουσι. καὶ ἐγὼ πα-
 εἶσαμαι ποικῶν αὐτῶν, λι-
 δήμῳ ἄπο τῷ μέγιστος. Αφρ.
 ἕα ἢ ταῦτας, ὅτι σεμνὰ πλὴν
 ἢ Ἀρτεμιν τίν' ἔνθα ἴτι.
 πρόσκαι; Ερω. τὸ μῆ ὄλον, ἔ-
 δὲ καταλαβῆν αὐτῶν οἶδον τε,
 φώγῃ.

quā ipse etiam non rarō illis assisto, ¹ carminis suauitate de-
 limitus. VEN. Esto, ne has adoriris, propterea quod sint reuerē
 dae: at ^k Dianā qua tandem gratia non vulneras. CVP. Ut
 breuiter dicā, hāc ne deprehendere quidē vsquam sum potis,
 quippe

tara dabo praecipitem, aut i-
 pse te discerpam. Plurima in
 tem id genus comminabas
 tur. Adhac acribus obtues-
 tur oculis: postremō in pe-
 ctore ^d faciem quandam ge-
 stat horrendam, viperis ca-
 pillorum vice comatam.
 hanc nimirum magnoperē
 formido: territat enim me,
 fugioque quoties eam aspicio.

VEN. Esto sanē, Mineruā
 meuis, ut ais, atque huius ge-
 stamen Gorgona reformi-
 das, ^e idē cum Iouis ipsius
 fulmen non formidaueris.

Ceterum ^f Musā quam ob
 causam abs te non feriun-
 tur, atque ^g à tuis iaculis tu-
 te agunt: num hae cristas
 quatunt, aut Gorgonas praē-
 tendunt? CVP. Has quidem
 reueor mater: sunt enim
 vultu pudico ac reuerendo:
 praeterea ^h semper aliquo te-
 nentur studio, semper cantio-
 nibus animū intenu gerunt.

φύνεθρ ἀὲ δὴ τῶν ὄρων,
 ἄτα καὶ ἰδιὸν τινα ἔρωτα ἡ-
 λυῖρα. Αφρ. τιν' ὄ, ὃ τέ-
 κνον; Ερ. θύρας, ἢ ἰδιόφωρ
 καὶ νιδρῶν ἀρῆρ τε Αἰάκων
 ὄ, καὶ καταζέυμα, ἢ ὄλος
 πῶς ὡς τοῖσ' ἰσῖν, ἰπὰ τὸν
 γ' ἀδελφῶν αὐτῆς, καὶ τοῖσ'
 ξήτιν αὐτὸν ὄντα, καὶ ἰκνε
 ὄλορ. Αφρ. οἶδα, ὃ τέκνον,
 ποτ' ἀκῆνον ἰτόξω ὄς.

quippe perpetuò per montes
 fugitantem. Adhæc alterius
 cuiusdam sui Cupidinis illa
 tenetur cupidine. VEN. Cū-
 ius, ὃ γνῆτε? CVP. Nempe
 venatu ceruorum ὃ hinnu-
 lorum, quos insectatur ut ca-
 piat, ac iaculo figat. Ac pror-
 sum tota rerum huiusmodi
 studio tenetur: tamesi fratre
 eius, qui nimirum arcu va-
 let ὃ ipse, feritq; eminus.

VEN. Teneo gnate, eum sæpenuerò sagitta vulnerásti.

GILBERTI COGNATI
ANNOTATIONES.

ELeganter hoc dialogo ostendit, nullam amoris &
 obscenæ libidini esse locum apud eos, qui nun-
 quam opere vacent, sed aliquo semper labore & ne-
 gotio distringuntur. Nam hunc eius esse dialogi quasi
 scopum, qui vis facillè viderit, tum plurimorum malo-
 rum causam existere ocium, denique libidines obscen-
 as luxu atque ocio nutriti, ut ille in tragœdia testatur.
 Itaque rectè ingeniosus Poëta de Remedio amoris:

Fac montes fugias ocia prima meis.

Hæc ut ames faciunt, hæc quæ fecere tuentur,

Hæc sunt iucundi causa tuisq; mali.

Ocia se tollas, perièrè Cupidinis arcus:

Exstincta quæ iacent, ὃ sine luce, faces.

Huc pertinet quod mox sequitur:

— finem qui quaeris amoris

Cedit amor rebus, res age, tutus eris.

Quæritur, Aegistius quare sis factus atulter?

In promptis causa est, desidiosus eras.

à CUPIDO.] Cupido amoris deus, quem Simonides & Cicerone ex Marte & Venere natū esse volunt. Pingitur puer imberbis, cæcus & alatus: armatus flammis, & duob. diversissima naturæ speculis, altero videlicet aureo, altero plumbeo, quorum illud vim habet amorem conciliandi, hoc pellendi fugandiq;: ut pulcherrime scribit Ovid. libr. I. Metam. in fabula Apollinis & Daphnes. Idem Aeneas Sylvius & Marullus ingeniosissime versibus complexi sunt. A phætræa, id est, sagittarū theca, Phætræatus à pœsis dicitur. Venus porro ab antiquis, amorum gratiarū, pulchritudinis, deliciarū, voluptatūq; omnium habita est dea. Mineruā ex Iouis cerebro progrediente sine matre. Ferunt enim Iouem, quum Iunonem sterilem videret, ne profus sine prole esset, cerebrū suū percussisse, indeq; Mineruā profilisse. Sapientiæ & disciplinarū omnium dea, quā Græci Palladē vocāt, ὄπι τῆς πάλλαδος, id est, à vibrando, propterea quòd hastā tenens, eam veluti vibrare videatur. Fiebat enim eius simulachrum galca, scuto, in quo erat caput Gorgonæ Medusæ, & hastā formidabile. Ab Homero peculiari epistheto γλαυκῶπις dicitur; à glauco oculorū colore: vnde & Casiam nostri cognominant. Ogygis regis temporibus, circa Tritonidem Africæ paludē virginali facie dicitur apparuisse. Pulcra nuptias constantissimè fertur deirectasse; virginatēq; perpetuò illibatā seruasse: vnde & Innuptam appellant p. c. i. a. b. Deos omnes.] Cupidinem non solum hominibus, sed dijs ferè omnibus imperare, & ipsum Iouem amori succumbere, latè sc. iditur in Iunonis & Iouis dialogo. Iouis porro amores, & quòd cælum liberis impleuerit, habemus de Sacrificijs inferiis. c. Tartara.] Locus inferorum profundissimus dicitur, in quo sonies plectuntur, & sol non lucet. d. Faciem.] Medusæ Gorgonidis. e. Iouis fulmen.] Ioni fulmen attribuitur: pœtæ. f. Cæterum Musæ quam ob causam.] Musas nō peri à Cupidine, hoc etiam epigrammate testatur, quod Platoni tribuit Diogenes Laërtius.

à Κύπρις Μῦσαι, ἡρώσια τῶν Ἀφροδίτας

πυῖτ' ἢ τὸ ἔρον ἐφοωλίσθησαν.

ἢ αἱ Μῦσαι ποτὶ Κύπριν ἄρει τὰ στυμύλα ταῦτα,

ἡμῖν δ' ἔπιταται τῆτο τὸ παιδ' ἄρειον.

Hoc ita vertit Bensinus:

o

Hæc

Hæc Venus ad Musas: Venerem exhortescite nymphæ;

In vos armatus haud Amor exilit.

Cui contrâ Musæ. Lepida hæc ioca tolle precamur,

Aliger huc ad nos non volat ille puer.

Marsilius Ficinus hoc Platonis epigramma illustrans, ideo priscos, Musas & Mineruam castas esse voluisse indicat, quod coitus spiritus subtiliores exhauriat, cerebrum debilitet, tabefactet stomachum, quo malo nihil ingenio aduersus esse potest: Venere siquidē & Baccho studiosus adolescens abstinuit. Vide Theocritum Idyll. II. Homerus in hymno Veneris, deos deasq; omnes amore capi docens, Dianam, Vestam, & Mineruā excipit: non ita Musas puto, quia Musarum filij predicantur Linus, Orpheus, Palephatus, Temius, Rhesus, omittit reliquos. Fuit autem Rhesus Strymonis fluminis & Tersichora vel Euterpe filius. Cicer. de Nat. deor. 3. Itaq; Achillem Asiæ a ea insula sanctissimè colit: qui si deus est, & Orpheus & Rhesus dii sunt, matre Musa nati. g A tuis iaculis tutæ.] Alludit ad prouerbium, ἐξω βελόν. i. extra telorum iactum, pro eo quod est, in tuo citraq; periculum, quod pluribus explicuimus in dialogo Cyclopi & Neptuni. h Semper aliquo tenentur studio.] Semper aliquid meditantur Muse. i Carminis suauitate delinitus.] Idem de Saltatione dixit, suauem vocum modulationem munus deorum longè esse pulcherrimū, atq; omnibus incundissimum. k Dianam.] Diana eodem pariu cum Apolline ex Ioue & Latona nasa est, & ob virginittatis amorem fertur hominum consortia fugisse: & vt à se libidinis pruritus amoneret, venando syluas incoluisse, paucarum virginum comitatu contenta. Arcum ferebat, & pharetram, succincta semper incedens, & coturno induta. Ob hanc causam sylvarum & nemorosum dea putabatur. Apud Callim. Diana, postquam à Ioue patre, quicquid voluerat, impetraisset, nymphas primum 60. ad chorum deligit: deinde ad Cyclopes pergit, à quibus pharetram cum sagittis postulat.

Huius Dialogi argumentum festiuissimè in Cupidine suo tractauit Georg. Sabinus, quem liber hoc loco adscribere, cum ad huius videatur imitationem confectum, nec minus sit elegans:

Cypria

Cypria compellens pharetratum mater Amorem,

Flebilis audita est talia verba queri:

Dic age, qui fiat, dulcissime nate Cupido,

Omnes cum timeant numinis arma tui,

Humanumq; genus, manes Erebiq; profundi,

Sollicitent superos & simul illa deos:

Sola tamen doctus quæ præsidet artibus, omne

Effugit imperium casta Minerua tuum?

Iuppiter immensi moderator & arbiter orbis,

Ipse tuas sensit captus amore faces.

Sensit & æquoreis Neptunus victus in undis,

Innoq; furtivo sæpe reperta toro.

Vt taceam reliquos: & tu quoq; nate parentem

tura pudicitia me violare iubes.

Degener an solam quo Pallada vincere possis,

Extinctus nullam vim tuus ignis habet?

Desine diua parens mirari, & quærere causas,

Hanc mea quod nequeunt tela ferire deam:

Cumq; potestati sint omnia subdita nostræ,

Sola meas spernat cum tamen illa faces.

Hanc ego percussus metuo, cum lumine tantum

Aspicit, aut vultu metruculenta notat.

Sed tamen aggressus sumptis quandoq; sagittis,

Cum dea non esset casside tecta fui:

Cælauiq; meum perplexis artibus ignem,

Ne tacitos posset prodere flamma dolos.

Nemo sed occultum quantumuis cælar amorem,

Ipse meo semper proditus igne fui.

Insidias igitur postquam cognouit apertas,

Me procul in celerem depulit illa fugam.

Concita tum quoties galeam dea vibrat, & hastam,

Pectore cuncta mihi membra pauente tremunt.

Quid galeam metuis? quid acuta cuspidis hastâ? VEN.

Nate tuo vanos excute corde metus.

Marte quid asperius fuit, aut quid durius ipso?

Succubuit regnis trux tamen ille tuis.

Qui prius indomitus tibi tela necemq; parabat,

- Nonne dedit vinctas in tua vincla manus?
CVP. Mars deus armorum nobis se dedidit ultro,
 Ipse nec impositum ferre grauat onus.
 At quoties oculis me conspicit improba Pallas,
 Quas iracundo non iacit ore minas?
 Quâ gerit horrendam magna vi concutit hastâ:
 Taliaq; insano dicta furore refert:
 Ne mihi tela puer, mihi ne puer arma mineris:
 Etas, haudquaquam nos tua turba sumus.
 Si tamen accedes, nec me sinis esse quietam,
 Nostra tibi sæuas afferet ira manus.
 Aut ego te pedibus rapiens ad tartara mittam,
 Aut tibi transiget lancea nostra latus.
 Hoc pater ipse deum cuius sum vertice nata,
 Iuppiter, hoc Etebi rex mihi testis erit.
 Tales quando refert irato pectore voces,
 E' manibus nobis tela facesq; cadunt.
 Præterea anguicomæ gestat caput illa Medusæ,
 Cuius ad aspectum lumina nostra pauent.
 Hoc vbi præterdit, fugio ceu cerua leonem,
 Aut fugit infestum territa dama lupum.
VEN. Siccine tu metuis conterritus ægide diuam?
 Magnanimi curas qui louis arma nihil.
 At quoq; contemnunt quare tua spicula Musæ?
 Imperiumq; fugit turba noventa tuum?
 Num galeas vibrant etiam, aut histilia torquent,
 Diræve præterdunt Gorgonis ora tibi?
CVP. Aonides vultu sunt, ô Cytherea, pudico:
 Vnicè & illarum numina sancta colo:
 Artibus hæc semper studijsq; tenentur honestis,
 Iuris in his igitur nil meus ignis habet.
 Cantibus inuigilant, ducuntq; per arua choreas:
 Luxuria veicò desidiaq; vacant.
 Adde quodd illarum captus dulcedine vocis
 Sæpe voluptates, gaudia sæpe fero.
 Deniq; casta manet quare Dictynna, nec vllum
 Vlnus habet iaculis faucia facta tuis?

In nullo

In nullo manet illa loco, cursuq; pererrans
 Omnia, conatus effugit illa meos.
 Nunc iuga montis adit, curuis nunc vallibus errat.
 Aut nemorum saltus irrequieta tenet.
 Nunc ubi veloces sequitur per devia ceruus,
 Subdola nunc alibi retia tendit apris:
 Suspensumq; humeris arcum gestatq; pharetram,
 Armat & illius cuspidis hasta manum.
 Hæc super Aonio cœtu, castisq; deabus,
 Arcitenens matri verba Cupido dedit.
 Quisquis at infans vitare Cupidinis arcum,
 Ignibus & vacuum pectus habere cupit:
 Numina Peridum, venatricemve Dianam,
 Aut locat armigeram Pallada, tutus erit.

IOANNIS SAMBUCCI,
 ANNOTATIONES.

Ἐξηγητικός.

De puero quærit mater, cur Pallada solam
 Non lædat iaculo, Castaliumq; chorum:
 Aliger excusat factum, commune Mineruæ
 Nil est cum tædis, ingeniumq; hebetant.

Quid tandem in causa,] Cupido omnes deos superat, ex
 cepit Minerva, Musas, & quibusdam alijs. Propositio ἰαυρο-
 σική, per comparationem. Distributio, αὐτοπέδιος. Equidem
 hanc metuo.] ἀφήγησις, cause expositio, cur amor Mineruam
 non nocet. Atqui Mars,] ἡρωφοροῦς ὡς περὶ τὴν ἠὲ συγκελευμένη.
 Imò ille,] ἀπὸ χειρὸς. At illa, si,] τὴν φοβερὰν, αἰ τῆς Αθλιῶς ἀ-
 πελαί. Cæterum Musæ,] Transitio ad alteram partem, cur
 Musas Cupido non feriat. Reueor eas, ô mater,] ἡ τῆς ἡρω-
 φοροῦς αὐτοσχευή. Graves enim sunt,] Musarum actiones.
 Esto nechas adoritis,] μετέθεσις ad tertiam partem: cur
 Dianam venatricem sagittis suis non petat. Pro-
 sum tota rerum,] Apollo, Teneo gna-
 te,] Conclusio sententia.